

РЕЦЕНЗІЯ

УДК 343.14:351.745.7(048)

Чернявський Сергій Сергійович – доктор юридичних наук, професор, проректор Національної академії внутрішніх справ;

Грібов Михайло Леонідович – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри оперативно-пошукової роботи та документування факультету підготовки фахівців для спеціальних підрозділів Національної академії внутрішніх справ

Cherniavsky Sergei – Doctor of Law, Professor, Vice Rector of the National Academy of Internal Affairs;

Gribov Mikhail – Doctor of Law, Associate Professor, Professor of operational-search work and documentation of faculty training for special units of the National Academy of Internal Affairs

ПЕРШЕ ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ МОНОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ДОКАЗУВАННІ*

* Рецензія на монографію: Сергєєва Д. Б. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесуальному доказуванні : [моногр.] / Д. Б. Сергєєва. – К. : ДП «Розвиток», 2014. – 272 с.

THE FIRST FUNDAMENTAL MONOGRAPHIC RESEARCH PROBLEMS OF USING THE RESULTS OF UNDERCOVER (SEARCH) INVESTIGATIONS IN CRIMINAL PROCEDURAL PROVING

Протягом останнього десятиріччя світовий та вітчизняний досвід діяльності правоохоронних органів щодо попередження, припинення й розкриття злочинів свідчить про те, що саме завдяки негласній діяльності правоохоронних органів розкривається понад 85 % злочинів, а в таких сферах, як господарська, службова діяльність, громадська безпека, обіг зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, цей відсоток значно більший.

Незважаючи на особливу важливість негласних слідчих (розшукових) дій для боротьби із сучасною злочинністю, у вітчизняній теорії ОРД, кримінальному процесі та криміналістиці на сьогодні немає комплексного монографічного дослідження, присвяченого проблемам використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України. Лише окремим аспектам цього законодавчого інституту присвячено праці вітчизняних науковців: Ю. П. Аленіна, М. В. Багрія, О. А. Білічак, В. О. Глушкова, С. О. Гриненка, О. М. Дроздова, В. А. Колесника, С. С. Кудінова, Є. Д. Лук'янчикова, В. В. Луцика, Д. Й. Никифорчука, М. А. Погорецького, Є. Д. Скулиша, О. Ю. Татарова, В. Г. Уварова, Л. Д. Удалової, Р. М. Шехавцова, М. Є. Шумила та інших фахівців. Важливість наукового доробку цих учених щодо розроблення зазначеної проблематики є беззаперечним. Кожен із них зробив суттєвий внесок у дослідження певних аспектів провадження негласних слідчих (розшукових) дій. Багато теоретичних ідей слугують і будуть слугувати вихідними положеннями для більш глибоких і всебічних досліджень. Проте їх розвідки об'єктивно обмежувалися попередніми періодами розвитку законодавства та правозастосовної практики. Порівняно з уже застарілою

системою регулювання судочинства за кримінально-процесуальним законодавством минулого сторіччя, особливого значення набуло створення оптимальних процесуальних механізмів діяльності слідчих у сучасних соціально-економічних і політико-правових умовах.

Водночас нерозробленість окремих правових положень використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному судочинстві негативно позначається на законотворчому процесі та правозастосовній діяльності. Цим насамперед і зумовлена актуальність рецензованої праці, що, на нашу думку, є вдалою спробою такого дослідження.

Д. Б. Сергєєва запропонувала своє бачення науково обґрунтованих засад використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі. За глибиною й комплексністю дослідження, новизною, науковою обґрунтованістю концептуальних положень, використанням наукової методології, практичного досвіду, у тому числі й зарубіжних країн, Європейського суду з прав людини, а також за своїм обсягом, монографія Сергєєвої Д. Б. є першим монографічним дослідженням такого рівня.

Зі змісту роботи видно, що опрацьовано значну кількість наукових публікацій із філософії, психології, теорії управління, загальної теорії права, історії права, кримінального, кримінально-процесуального, адміністративного права, теорії ОРД, криміналістики та кримінології. У ній використано архівні оперативно-розшукові, номенклатурні, й кримінальні справи (провадження), статистичні дані ОВС, СБУ, судову практику.

Привертає увагу науково обґрунтована методологія дослідження, його структура, що дала змогу авторові в межах своєї концепції повно й усебічно викласти здебільшого всі проблемні питання цієї складної та багатогранної теми в доступній формі.

Методологічно правильним є початок дослідження використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінально-процесуальному доказуванні, а саме – з генезису проблеми законодавчого закріплення негласного

розслідування та використання його результатів. Це дає змогу читачеві в історичній ретроспективі поглянути на виникнення й розвиток проблеми використання результатів негласного розслідування в кримінальному процесі впродовж століть, зрозуміти головні причини виникнення, зміни й розвитку тих чи інших правових доктрин, правових концепцій, зміни законодавства й практики в цій сфері.

Такий методологічний підхід сприяє більш глибокому розумінню сучасних проблем досліджуваного інституту, розробленню наукових підходів до їх розв'язання.

У виданні висвітлено такі аспекти теорії доказування, як сутність і поняття доказів у кримінальному провадженні, їх властивості й види, поняття, сутність та структура доказування, предмет і межі доказування. Хоча методологічним підґрунтям їх розкриття є теорія відображення, проте результати досліджень характеризуються новизною й певною оригінальністю.

У роботі розкрито проблемні питання провадження негласних слідчих (розшукових) дій, що безпосередньо впливають на визнання їх результатів допустимими доказами в кримінальному провадженні. Зокрема, ідеться про безпосередніх суб'єктів проведення негласних слідчих (розшукових) дій та суб'єктів, що складають протокол їх проведення, про процесуальну форму окремих негласних слідчих (розшукових) дій, можливості використання негласного співробітництва в досудовому розслідуванні, відповідно до ст. 275 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України, та інші проблемні аспекти. Автор звертає увагу також на окремі негласні заходи забезпечувального характеру, що проводяться перед початком окремих негласних слідчих (розшукових) дій, необхідність їх правової регламентації на рівні кримінального процесуального законодавства й організацію проведення.

Логічність, лаконічність і доступність для сприйняття викладеного матеріалу, чітке формування проблем та ідей, їх обґрунтування, а також змістовність, аргументованість і переконливість більшості доводів і висновків, – безсумнівно, позитивні риси рецензованої наукової праці.

Викладене дає підстави вважати видання значним внеском не лише у вітчизняну процесуальну теорію, а й у загальну теорію права, насамперед із позиції наповнення її сучасним змістом з урахуванням вимог юридичної практики. Отже, монографія Д. Б. Сергєєвої «Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесуальному доказуванні» заслуговує на високу позитивну оцінку, адже не викликає сумніву, що її зміст позитивно вплине на розвиток кримінальної процесуальної теорії, законодавства й практики його застосування.